

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

14.08.2026. Nr. 1-5/158

Latvijas Pašvaldību savienībai
lps@lps.lv

Par cilvēka cieņas un vienlīdzīgas attieksmes nodrošināšanu pašvaldību rīkotajos publiskajos pasākumos

Vēršos pie Latvijas Pašvaldību savienības ar aicinājumu pievērst Latvijas pašvaldību un to padotībā esošo kultūras iestāžu uzmanību cilvēka cieņas, vienlīdzīgas attieksmes un diskriminācijas nepieļaušanas principiem, organizējot un īstenojot publiskus kultūras un izklaides pasākumus.

Pašvaldību rīkotie publiskie pasākumi ir nozīmīga sabiedriskās dzīves sastāvdaļa, un to organizēšanā būtu pienācīgi jāņem vērā, ka pasākumu saturs un tajos izmantotie tēli var ietekmēt dažādu sabiedrības grupu pārstāvju pašcieņu, drošības sajūtu un iespēju justies pilnvērtīgi piederīgiem sabiedrībai.

Īpašu uzmanību būtu nepieciešams pievērst situācijām, kurās pasākumu ietvaros tiek izmantots personas ādas krāsas, etniskās izcelsmes, tautības, kultūras vai reliģiskās piederības vizuāls atveidojums vai parodija. Arī tad, ja šādas darbības tiek pasniegtas kā humors, karnevāla tēls vai mākslinieciska izpausme, būtu jāizvērtē to saturs, konteksts un iespējamā ietekme uz cilvēka cieņu un vienlīdzīgas attieksmes principu.

Publiskajā vidē ir atrodams plašs informācijas klāsts, kas skaidro, kādēļ “blackface” un “brownface” (sejas vai visa ķermeņa nokrāsošana tumšā krāsā, lai atdarinātu melnādaina cilvēka izskatu, lietojot pazemojošus rasu stereotipus) izmantošana ir aizskarošs un rasistisks vizuāls simbols, kas veicina aizspriedumus un diskrimināciju. Neatkarīgi no iesaistīto personu nodoma, pašvaldības atbalstīts notikums un tajā atspoguļotie vizuālie līdzekļi Latvijas sabiedrībā raisīja neviennozīmīgu reakciju.¹Jo

¹ Facebook. (b.g.). Video. Pieejams: <https://www.facebook.com/share/v/19HtSVwNfx/> (skatīts 05.08.2026).

sevišķi sociālo tīklu vidē ieraksti par šo notikumu ir veicinājuši agresīvu viedokļu apmaiņu, un tiek pausti arī naida runu saturoši komentāri. Ir saprotams, ka sabiedrībā atšķiras izpratne un iejūtība, saskaroties ar šādiem rasistiskiem simboliem. Tomēr, veicot savas funkcijas, pašvaldībām ir jārūpējas, lai to organizētajos pasākumos attieksme pret dažādām sabiedrības grupām būtu nediskriminējoša.

Vēlos uzsvērt, ka šī vēstule ir aicinājums visām pašvaldībām sekot līdzi, lai rīkojot pasākumus, ievērotu cieņpilnu komunikāciju.

Latvijas Republikas Satversmes 95. pants noteic, ka valsts aizsargā cilvēka godu un cieņu. Satversmes 91. pants nostiprina vienlīdzību likuma priekšā un diskriminācijas aizliegumu.

Satversmes tiesa ir atkārtoti norādījusi, ka cilvēka cieņa raksturo cilvēku kā augstāko demokrātiskas tiesiskas valsts vērtību un ka cilvēka cieņa kā pamattiesība piemīt ikvienam cilvēkam neatkarīgi no jebkādiem nosacījumiem. Tiesa ir arī atzinusi, ka ar cilvēka cieņas principu nav savienojams uzskats, ka viena cilvēka cieņai varētu būt mazāka vērtība nekā cita cilvēka cieņai.² Skaidroju, ka diskriminācija ne reti sākas ar stereotipizēšanu un aizspriedumu veicināšanu vai normalizēšanu pret kādu sabiedrības grupu. Savā agresīvākajā formā diskriminācija izpaužas arī naida runā vai pat naida noziegumos.

Vēlos uzsvērt, ka neaicinu ne aizliegt satīru, ne saskaņot humoru ar kādu iestādi, ne sodīt pasākumu rīkotājus vai dalībniekus. Tomēr vēlos uzsvērt pašvaldības kā pasākuma organizatora un finansētāja atbildību pret visiem saviem iedzīvotājiem.

Kultūras pasākumu organizēšana ir pašvaldības autonomā funkcija, un lielākā daļa svētku, gadatirgu un gājieni Latvijā notiek ar pašvaldības finansējumu, tās iestāžu rīkojumā un tās vārdā. Tas nozīmē, ka pasākuma saturs vienlaikus ir arī pašvaldības publiskais vēstījums saviem iedzīvotājiem — tostarp tiem, kuri attiecīgajā novadā strādā, mācās vai dzīvo un kuru izcelsme atšķiras no vairākuma.

Ņemot vērā iepriekš pausto, aicinu turpmāk:

- 1. Pašvaldības finansēta pasākuma organizatoriem skaidri definēt pasākuma principus un pašvaldībai iekļaut līgumos ar rīkotājiem īsu atrunu par cilvēka cieņas un diskriminācijas aizlieguma ievērošanu.** Šāda rīcība būtu vērtējama kā solis cieņpilnas vides veicināšanai.

² Satversmes tiesas 2020. gada 12. novembra sprieduma lietā Nr. 2019-33-01 12.2. punkts.

2. Pievērst uzmanību pašvaldību sociālajos tīklos publicētajam saturam un komentāru videi. Par labu praksi uzskatāma pašvaldības savlaicīga un samērīga reaģēšana uz naidīgiem, aizskarošiem vai konfliktu eskalējošiem komentāriem, tostarp nepieciešamības gadījumā tos moderējot atbilstoši platformas un pašvaldības noteiktajai kārtībai. Šāda rīcība palīdz uzturēt konstruktīvu publisko komunikāciju, mazināt konflikta eskalācijas risku un veidot drošu un cieņpilnu saziņas vidi. Atsevišķos gadījumos nepietiekama reakcija uz šādu saturu, ņemot vērā konkrētos apstākļus un pašvaldības iesaistes pakāpi, var radīt arī tiesiskus riskus.

Visbeidzot, ar pateicību novērtējama ikviena pašvaldības un sabiedrības pārstāvja iesaiste cieņpilnas un iekļaujošas publiskās komunikācijas veidošanā. Naida runa nav pieļaujama, jo tā apdraud demokrātiskas sabiedrības pamatvērtības un savstarpējo cieņu. Ikvienam sabiedrības loceklim, kas iesaistās publiskajā komunikācijā, ir būtiski ievērot cieņu un toleranci pret līdzcilvēkiem, arī atšķirīgu viedokļu gadījumā.

Pašvaldībai nav pienākuma vērtēt privātpersonu humoru vai ikvienu izteikumu, tomēr tās rīcībā ir būtiski instrumenti, lai veidotu tādu publiskās komunikācijas vidi, kurā tiek veicināta savstarpēja cieņa, mazināta konflikta eskalācija un ievērotas visu sabiedrības locekļu Satversmē nostiprinātās pamattiesības. No savas puses vēlos arī pateikties pašvaldībām un to darbiniekiem, kuri ar savu ikdienas rīcību un atbildīgu komunikāciju sekmē šādas vides veidošanu.

Ar cieņu

tiesībsardze

Karina Palkova